

Голові разової спеціалізованої вченої ради
(спеціальність 061 Журналістика) у
Сумському державному університеті,
доктору наук із соціальних комунікацій,
доценту кафедри журналістики та філології
Яненку Ярославу Васильовичу

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата наук із соціальних комунікацій, доцента,
доцента кафедри журналістики та філології
Сумського державного університету
Ковальної Тетяни Вікторівни
на дисертаційне дослідження
Садівничої Марини Володимирівни
«Соціально-психологічні аспекти авторських матеріалів
франчайзингових видань: механізми, функції, способи реалізації»,
подане до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань
06 «Журналістика» за спеціальністю 061 «Журналістика»**

Дисертаційне дослідження Садівничої Марини Володимирівни «Соціально-психологічні аспекти авторських матеріалів франчайзингових видань: механізми, функції, способи реалізації», подане до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 06 «Журналістика» за спеціальністю 061 «Журналістика» в Сумському державному університеті, спрямоване на розв'язання комплексної проблеми щодо механізмів, функцій, тематичного діапазону, типології, способів реалізації соціально-психологічних особливостей текстів авторської журналістики в системі франчайзингових видань України. Усебічний аналіз дослідження уможливорює зробити комплексний висновок щодо актуальності роботи, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності та значущості отриманих результатів, наукової новизни, теоретичної і практичної цінності, надати загальну оцінку дисертації.

Ступінь актуальності теми дослідження.

Розвиток комунікаційних технологій, вивчення модифікацій форм і засобів медіаіндустрії, тенденцій глобалізації інформаційного простору набуває все більшої актуальності в сучасному журналістикознавстві.

Споживачі медійного контенту, чий смак та вподобання з кожним роком стають все вибагливішими, спонукає працівників масмедіа до активного пошуку нових підходів до роботи з фактами, технологій привертання читачької уваги, нових механізмів і форм текстотворення.

Цікавим з точки зору вивчення підходів до організації діяльності є досвід франчайзингових журналів – міжнародних медійних брендів, які мають локальні представництва в різних країнах і видаються на певних економічних умовах (продаж ліцензії) під маркою медіакомпанії-засновниці. У розрізі означених викликів важливим є яскрава орієнтація зазначених видань на авторські матеріали, які, якісно вирізняючись із-поміж коротких новинних повідомлень, надають читачеві не лише фактичну інформацію, але й впливають на рівень емоцій і відчуттів. Про що дисертантка зазначає своїй роботі: «Масмедіа, які мають досвід різних держав і багатьох культур, розуміють важливість авторської журналістики, що є одним з оптимальних шляхів адаптації міжнародних медіабрендів до інформаційних потреб цільових аудиторних груп на локальних ринках» (с. 19). Саме це пояснює тісний зв'язок функціонування франчайзингових видань із авторською журналістикою.

Отже, тема дисертаційного дослідження Садівничої Марини Володимирівни є актуальною і затребуваною.

Новизна, достовірність та ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дослідженні.

Наукова новизна дисертаційного дослідження Садівничої Марини Володимирівни має переконливий характер. Дисертанткою вперше детерміновано співвіднесеність індивідуально-психологічних характеристик авторів із концептуалізацією та інтерпретацією інформації в матеріалах, із психолінгвістичними характеристиками текстів. Авторка окреслила соціальну детермінанту авторської журналістики франчайзингових журналів як одну з головних складових їхніх соціокомунікаційних стратегій, запропонувала та апробувала класифікацію авторських текстів за особливостями емоційного

зabarвлення, схарактеризувала прийоми, функції, способи реалізації авторського досвіду в тексті. Окрім того, заслуговує на увагу застосований комплексний підхід до вивчення соціально-психологічних аспектів авторських текстів франчайзингових видань, обґрунтована систематизація даних про становлення та особливості функціонування найбільш відомих франчайзингових видань в Україні. Ґрунтуючись на напрацюваннях українських та закордонних дослідників, котрі вивчали проблеми розвитку та функціонування різних типів франчайзингових видань, психології творчості та соціально-психологічних особливостей репрезентації автора, дисертанткою удосконалено теоретико-методологічні критерії вивчення авторської журналістики; набуло подальшого розвитку дослідження особливостей ділових, гендерно маркованих, галузевих журналів і визначення проблемно-тематичного діапазону транснаціональних видань.

Цінність дослідження визначається опрацюванням теоретико-методологічного підґрунтя, що налічує понад 230 праць українських та закордонних дослідників. Вражає емпірична складова – 403 авторські тексти, оприлюднені у друкованих та електронних версіях франчайзингових видань «Forbes Україна», «Marie Claire Україна», «L'Officiel Україна» та «Playboy Україна».

Визначаючи соціальний портрет авторського складу франчайзингових журналів, дисертантка слушно звернула увагу, що він є наслідком формування редакцією тематичного діапазону кожного окремого видання та відображенням соціокомунікаційних стратегій, спрямованих на задоволення потреб читачів. Змістовний аналіз видань дозволив Садівничий Марині Володимирівні встановити, що більшість авторів є позаштатними дописувачами журналів – експертами в певній галузі діяльності, котрі в своїх текстах спираються здебільшого на професійні знання та досвід. Також зазначити, що тематичний діапазон журналів здебільшого зосереджується на порушенні локальних проблем, зорієнтованих на відображення життя сучасного українського суспільства.

Розглядаючи механізми реалізації авторського досвіду в текстах франчайзингових видань, Марина Володимирівна визначає три форми: професійний, особистий (емоційний) та змішаний і підкреслює, що саме актуалізація однієї з форм визначає авторський стиль матеріалів, виконує низку функцій, що впливають на сприйняття текстів, взаємодію автора з реципієнтами.

Вагомим є дослідження контентного наповнення франчайзингових видань щодо емоційної складової, яку дисертантка розглядає як важливий компонент авторського стилю та загальнокомунікаційної стратегії кожного окремого видання. На основі проведеного аналізу і порівняння текстів, дисертантка складає типологію авторських матеріалів за особливостями їх емоційного забарвлення.

Цінним вважаємо, що авторка визначає чинники, від яких залежить емоційна оцінка автором певного явища: світосприйняття, особливості характеру, професійний та особистісний досвід, те, наскільки автор вбачає реальними шляхи розв'язання тієї чи іншої проблеми. Доводить, що емоційне забарвлення текстів цілком закономірно корелює зі світоглядом та соціальним статусом самих авторів, котрі здебільшого є людьми успішними та налаштованими на досягнення професійного результату.

Не менш цікавим вважаємо вивчення авторських особистісних характеристик, які розкриваються у тексті за допомогою системи психолінгвістичних маркерів. Дисертантка обґрунтовує, що саме такі маркери можуть вказувати на належність автора до екстра- чи інтровертованого типу, провідний аналізатор, домінування правої або лівої півкулі мозку.

Усі наведені в роботі положення підкріплені прикладами, з метою візуалізації отриманих результатів використовуються діаграми. Структура роботи – чітка й логічна, дисертація складається зі вступу, трьох розділів, розбитих на дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатку, що забезпечує повне та всебічне розкриття теми.

Із огляду на все вищезазначене, структура й обрані теоретико-методологічні підходи дослідження Садівничої Марини Володимирівни не викликають заперечень і засвідчують достовірність і глибину обґрунтування наукових положень.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Одержані результати дослідження Садівничої Марини Володимирівни мають важливе теоретичне і практичне значення у галузі соціальних комунікацій. Зокрема, отримані результати можуть використовуватися для розробки навчально-методичних рекомендацій, підручників, посібників із низки журналістикознавчих дисциплін, що засвідчує теоретичну значущість роботи. Практичні результати можуть використовуватися в навчальному процесі ЗВО у межах дисциплін «Теорія, методика і практика журналістської творчості», «Жанри журналістики», «Сторітелінг», «Сучасний медіатекст», «Медіапсихологія», «Редагування» та ін. Також напрацювання дисертантки будуть корисними медіатренерам і практикам медійної діяльності – журналістам, редакторам, перекладачам, керівникам редакцій медіа, оскільки спрямовані на поліпшення якості журналістської праці й творчого медіапродукту.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертації викладено в 13 наукових працях, із яких 3 статті у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, 1 стаття в іноземному виданні, 7 тез доповідей у матеріалах конференцій, а також 1 додаткова публікація в журналі, який не є фаховим виданням та 1 стаття у виданні, внесеному до міжнародних наукометричних баз даних, написана у співавторстві. Статті у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, а також матеріали конференцій опубліковано одноосібно.

Отже, апробація наукових положень дисертаційного дослідження підтверджує наукову цінність та актуальність представленої до захисту роботи для журналістикознавства та соціальної комунікативістики.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

За результатами перевірки та аналізу тексту дисертаційного дослідження не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації (Протокол перевірки роботи на плагіат системою Unichesk від 30.09.2022р.). Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не мають ознак плагіату, посилання внесені у список використаних джерел.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Високо оцінюючи наукове й практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання, які більшою мірою мають рекомендаційний характер:

1. Говорячи про адаптацію контенту франчайзингових журналів до потреб українського медіаринку, доцільно було б здійснити компоративний аналіз оригінальних та франчайзингових версій досліджуваних міжнародних журналів, порівняти їх структурне та тематичне наповнення.

2. Одним із ключових в дисертаційній роботі є поняття «авторська журналістика». У тексті дисертантка пояснює, що саме вона вкладає в означене поняття, спирається на думки дослідників, наводить синоніми (хоча й не абсолютні – стор. 42), але не подає власної чи узагальненої чіткої дефініції, якою послуговується у роботі. На нашу думку, доцільним було б сформулювати визначення поняття «авторська журналістика».

3. У п. 3.3 дисертантка побіжно говорить про кореляцію особливостей особистості автора з обранням ним певного жанру. Зокрема, зазначає, що візуали значну увагу приділяють створенню матеріалів у жанрі подорожнього нарису або тревелогу, однак не надає розвитку зазначеному питанню. Доцільно було б приділити увагу й визначенню інших жанрових форм у співвідношенні з психологічними особливостями авторів.

Однак висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам.

У цілому дисертація Садівничої Марини Володимирівни «Соціально-психологічні аспекти авторських матеріалів франчайзингових видань: механізми, функції, способи реалізації» є актуальним і ґрунтовним дослідженням, чітко структурованим і виконаним на високому науковому рівні.

Представлена до розгляду робота демонструє оригінальний підхід автора до розкриття теми, продуманість у формулюванні висновків.

На підставі зазначеного констатуємо, що за своїм науковим рівнем, актуальністю порушеної проблеми, обсягом, структурою, ґрунтовністю аналізу та інтерпретацією наукових даних робота цілком відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44., а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 06 «Журналістика» зі спеціальності 061 «Журналістика».

Рецензент:

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцента кафедри журналістики та філології
Сумського державного університету

Тетяна КОВАЛЬОВА

